

مبانی رفع تعارض اخبار از دیدگاه شیخ طوسی (ره) در استبصار

تعارض اخبار را با تکیه بر استبصار شناسایی و استقرا می‌کند، وی در ارائه بحث‌ها ابتدا قاعده و قانون اصولی و حدیثی را مطرح، سپس به سراغ نمونه‌ها و موارد عینی رفته است، در این میان ضمن استقرای مطالب استبصار در برخی موارد ترجیح داده تنها عبارات شیخ را که بیان‌گر روش‌ها و مبانی ایشان است، نقل کند.

نکته دیگر اینکه وی در این مجموعه، بخش زیادی از مباحث اسباب تعارض، وجوه جمع عرفی و مرجحات را که از موضوعات بسیار مهم حدیثی و اصولی است به سبب تطویل سخن و خروج از موضوع، تنها به بررسی این موضوعات تا آن‌جا که به کلیات بحث مربوط می‌شود، یعنی مبانی شیخ در رفع تعارض، می‌پردازد. نویسنده تحقیق خود را با این تفصیلات در پنج فصل تنظیم کرده است:

فصل اول به بیان کلیات و مبادی اختصاص دارد که به سه موضوع تقسیم می‌شود: جایگاه حدیث و ضرورت حدیث پژوهی، انواع دانش‌های حدیثی، پیشینه بحث و سیر تطور دانش مختلف الحدیث. در **فصل دوم** دو موضوع بررسی شده است: شیخ طوسی و حدیث پژوهی، و استبصارشناسی، که در موضوع اول معرفی شیخ و آثار و تألیفات او و ارائه زندگی‌نامه و سرگذشت وی است و موضوع دوم به معرفی کتاب استبصار و شیوه شیخ در تألیف این کتاب را کاملاً توضیح داده است.

در **فصل سوم** نیز علل و عوامل تعارض اخبار را بحث کرده است، و به دنبال پاسخی برای این پرسش‌ها بوده است که آیا این اختلاف و تعارض، زائیده کلام معصوم یا متأثر از عوامل بیرونی آن است؟ و اسباب تعارض از دیدگاه شیخ طوسی چیست؟

در فصل‌های چهارم و پنجم نیز به بررسی روش‌های رفع تعارض اخبار و مراحل آن از دیدگاه شیخ طوسی پرداخته است، در **فصل چهارم** پس از بیان مقدمات مورد نیاز موضوع، روش ترجیح و وجوه گوناگون آن را به اعتبار سند حدیث، متن آن و امور خارجی مطرح کرده و به این موضوع پرداخته که چرا شیخ الطائفه (ره) برخلاف مشهور، روش ترجیح را بر روش جمع مقدم داشته است. در پایان هم که **فصل پنجم** این پژوهش است به روش جمع و موارد مختلف جمع عرفی و سرانجام به روش تخیر، پرداخته است.

- مبانی رفع تعارض اخبار، از دیدگاه شیخ طوسی (ره) در استبصار
- سیدعلی دلبری
- مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی
- چاپ اول، ۱۳۸۶ش

مسئله تعارض اخبار از بین بحث‌های حدیثی از دوره‌های آغازین تاریخ اسلام، دغدغه ذهنی محدثان، متکلمان، فقیهان و اصولیان بود، به طوری که برای چگونگی رفع تعارض و حل اختلاف، نوشته‌های فراوانی را در علوم مختلف حدیثی مانند روایة الحدیث، مختلف الحدیث، فقه الحدیث، درایة الحدیث، علم فقه و اصول فقه به رشته تحریر درآوردند، در این زمینه کتاب شیخ طوسی (ره) به نام الاستبصار فیما اختلف من الأخبار اهمیت بسزایی دارد.

شیخ طوسی (ره) یکی از ستارگان درخشان و یکی از سرآمدان روزگار در حدیث، فقه، اصول، تفسیر، کلام و رجال است، در کتاب خود به نام استبصار که یکی از کتب اربعه و از مجموعه‌های معتبر روایی شیعه به شمار می‌آید مشکل را حل و راه را برای فقهاء هموار ساخته است.

کتاب مبانی رفع تعارض اخبار از دیدگاه شیخ طوسی بحث‌های نظری و انتزاعی اصولیان به ویژه شیخ طوسی (ره) را در تعارض اخبار با بحث‌های تطبیقی و عینی شیخ در استبصار تلفیق، و علل و اسباب